

هو‌العلیم	مدیریت آموزش و پرورش شهرستان کاشان دبیرستان شهید بهشتی (سپاد)	نام: نام خانوادگی: نام کلاس: ۱۰۴
تاریخ: ۱۴۰۲/۱۰/۱۲ زمان: ۷۰ دقیقه	آزمون درس: علوم و فنون دهم رشته: ادبیات و علوم انسانی	

بارم	تعداد سوالات: ۴ سری	تعداد صفحات: ۵
------	---------------------	----------------

الف - تاریخ ادبیات (۴ نمره)		
۰/۲۵	۱- هم گزینه ها به غیر از گزینه از عوامل پیشرفت و گسترش زبان فارسی از قرن سوم تا میانه قرن پنجم است.	
	۱- توسعه مدارس و راز تعلیم	۲- لشکر کشی و فتوحات غزنویان
	۳- شکل گیری عرفان و تصوف	۴- گرایش شاهان به جلب عالمان و ادیبان به دربار
۰/۲۵	۲- کاربرد شبکه معنایی و ترکیب سازی و کوتاهی جمله ها مربوط به کدام یک از مراحل بررسی و تحلیل متن است؟	
	۲- شناسایی و استخراج نکات ادبی	۲- شناسایی و استخراج نکات ادبی
	۴- نتیجه گیری و تعیین نوع	۴- نتیجه گیری و تعیین نوع
۰/۲۵	۳- بهره گیری از تمثیل، جزء کدام گام از تحلیل متن است؟	
	الف - زبانی	ب - ادبی
	ج - فکری	د - نتیجه گیری
۰/۲۵	۴- لحن خوانش بیت زیر را بنویسید.	
	« آب زیند راه را هین که نگار می رسد مژده دهید باغ را بوی بهار می رسد »	
۰/۲۵	۵- کتاب « الرسل والملوک » از کیست؟	
۰/۲۵	۶- اساسی ترین عامل پیدایش شعر است.	
۰/۵	۷- زیر پاسخ مناسب داخل کمانک خط بکشید.	
	الف - اگر به اندرزی بودن یک متن توجه کنیم به شناسایی و استخراج نکات (ادبی - فکری) توجه کرده ایم.	
	ب - منظومه « یادگار زیریران » و « درخت آسوریک » هر دو اصل (پارسی - پهلوی) دارند .	
۰/۵	۸- هر یک از موارد « وزن و قافیه » و « روحیات و اعتقادات » در کدام یک از قلمروها بررسی می شوند؟	
۰/۵	۹- قسمت خالی هر یک عبارات زیر را پر کنید.	
	الف - اگر از قرار گرفتن قافیه در پایان هر دو مصراع یک بیت، بفهمیم که قالب شعر مثنوی است در دایره شناسایی و استخراج نکات بهره می گیریم.	
	ب - اگر در مورد پایان بندی و نتیجه گیری شاعر که بیانگر ذهن خلاق اوست سخن بگوییم از قلمرو بهره گرفته ایم.	
۰/۵	۱۰- شعر غنایی با کدام شاعران فارسی گوی قوت و استحکام یافت؟	

ادامه سوالات در صفحه دوم

صفحه دوم

۰/۵

۱۱- به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف - فارسی باستان در دوره کدام رایج بود؟

ت - موبدان زردشتی برای اجرای مراسم مذهبی از چه کتابی استفاده می کردند؟

ب - موسیقی شعر (۶ نمره)

۰/۲۵

۱- تعداد هجاهای کدام مصراع بیشتر است؟

۱- مه و خورشید را بینم مقابل

۲- اگر هوشمندی به معنی گرای

۳- من مانده ام مهجور از او دیوانه و رنجور از او

۴- خلوتم چراغان کن ای چراغ روحانی

۰/۲۵

۲- واژه « چراغانی » با کدام واژه زیر هم وزن است.

۱- شباویز ۲- سلامتی ۳- هواپیما ۴- حنابندان

۰/۲۵

۳- وزن کدام بیت متفاوت است؟

۱- همیشه تا بر آید ماه و خورشید

مرا باشد به وصل یار امید

۲- هر که را جامه ز عشقی چاک شد

او ز حرص و عیب کلی پاک شد

۳- خدا زین خرقة بیزار است صد بار

که صد بت باشدش در آستینی

۴- چه در کار و چه در کار آزمودن

نباید جز به خود محتاج بودن

۰/۲۵

۴- کدام گزینه حذف همزه صورت نگرفته است؟

۱- بشنو از نی چون حکایت می کند

۲- عاقبت از خامی خود سوخته

۳- بر سر آنم که گر زدست بر آید

۴- خوشا چون سروها استادنی سبز

۰/۲۵

۵- در مصراع « نشاید که خوبان به صحرا روند » چند مصوت وجود دارد؟

۱- نه ۲- ده ۳- یازده ۴- دوازده

۰/۵

۶- جای خالی را با واژه های مناسب پر کنید :

الف - آشکارترین ابزار موسیقایی شعر است.

ب - اساسی ترین عامل پیدایی شعر است.

۰/۷۵

۷- نشانه های هجایی هر یک از واژه های زیر را ترسیم کنید.

الف - سبزیجات : ب - سزاوار : ج - کمانه :

۸- وزن هر یک از بیت های زیر را به صورت کامل و دقیق بنویسید.

الف - مرده بدم زنده شدم، گریه بدم خنده شدم دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم

ب - ز تیغ دلیران هوا شد بنفش برفتند با کاوایانی درفش

۱

۹- در بیت زیر آهنگ و موسیقی و حس و حال حاکم بر فضای شعر را بیان کنید

*** زین درد خون گریست سپهر و ستاره هم خون گشت قلب لعل و دل سنگ خاره هم

بر سر زدند از آلم زاده بتول تنها همین نه مریم و هاجر که ساره هم

الف - آهنگ و موسیقی :

ب - حس و حال و فضا :

ادامه سوالات در صفحه سوم

*** ای نفس خرم باد صبا از بر یار آمده ای مرحبا

الف - آهنگ و موسیقی :

ب - حس و حال و فضا:

۱/۵ ۱۰- بیت های زیر را متناسب با پایه های آوایی تفکیک کنید، سپس نشانه های هجایی و وزن آن را بنویسید.

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست ما کوهیم و صدا در ما ز توست

پایه های آوایی مصراع اول	م (ش) ن وا در	
پایه های آوایی مصراع دوم	ما چ کو هی	
نشانه های هجایی	- U -	

پ - زیبایی شناسی (۶ نمره)

۱- در کدام بیت، هر دو نوع واج آرایبی (صامت و مصوت) دیده می شود؟

۰/۵ الف - سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز
همچو سرمستان ز بستان، پای کوب و دست زن

ب - شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی
غنیمت است چنین شب که دوستان بینی

۰/۵ ۲- با توجه به شعر زیر کدام گزینه نادرست است؟

« جامی است که عقل آفرین می زندش صد بوسه ز مهر بر جبین می زندش

این کوزه گر دهر چنین جام لطیف می سازد و باز بر زمین می زندش «

الف - متفکرانه است . ب - فضای عاطفی شعر، امیدوار کننده است.

پ - وزن آرام و سنگین است ت - محتوای شعر با وزن هماهنگ است.

۰/۵ ۳- بدیع دو نمود و دارد.....

۰/۵ ۴- در بیت های زیر واژه آرایبی را بیابید.

« عمر ما را مهلت امروز و فردای تو نیست من که یک امروز مهمان آدمم فردا چرا؟ »

۰/۵ ۵- آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف- حسرت برم از خسرو فرهاد که در عشق / نه زر به ترازویم و نه زور به بازو (واژه آرایبی - واج آرایبی)

ب - سعدی به روزگاران مهری نشسته بر دل / بیرون نمی توان کرد حتی به روزگاران (واژه آرایبی - واج آرایبی)

پ - رشته تسبیح اگر بگسست، معذورم بدار / دستم اندر ساعد ساقی سیمین ساق بود (واژه آرایبی - واج آرایبی)

ت - دل اگر خدا شناسی همه در رخ علی بین / به علی شناختم من به خدا قسم خدا را (واژه آرایبی - واج آرایبی)

۶- در جملات زیر سجع ها را بیابید و نوع هر یک را بنویسید.

الف - گاه از دیدن خط مکتوب منتعش و گاه از ندیدن روی مطلوب مشتعل

ب - این دلق موسی است مرقع و آن ریش فرعون مرصع.

ج - تنی چند متفق سیاحت بودند و شریک رنج راحت.

د - پس از ابر کرم ، باران رحمت بر خاک آدم بارید و خاک را گل کرد و به ید قدرت در گل از دل گل کرد.

صفحه چهارم

۷- در کدام گزینه سجعی وجود دارد که ارزش موسیقی آن کمتر است؟

۱- نیک بخت آن که کشت و خورد و بدبخت آن که مرد و هشت

۲- هم محنت بود، هم شادی؛ هم راحت بود هم آفت.

۳- یکی را لاله و ورد سزاوار است و دیگری را لاله ورد

۴- تا مگر او را هلاک کنند و عالم از آثار وجود او پاک کنند.

۸- ابیات زیر را بخوانید و از میان موارد داده شده آرایه بارز هر بیت را شناسایی کنید.

سجع	۱- در زلف تو بند بود داد دل ما / در بند کمند بود داد دل ما
تشخیص	۲- این کوزه گر دهر چنین جام لطیف / می سازد و باز بر زمین می زندش
تشبیه	۳- ای صاحب کرامت، شکرانه سلامت / روزی تفقدی کن، درویش بی نوا را
واژه آرایه	۴- گل بخندید و باغ شد پدرام / ای خوشا این جهان بدین هنگام

ت- تحلیل شعر و نثر (۴ نمره)

۱- دو مورد از ویژگی های ادبی و یک مورد از ویژگی های زبانی موجود در متن زیر مشخص کنید.

نوشته اند « درزی ای و جولاهه ای با هم دوستی داشته اند و چون به هم بنشستند گفتندی: که این کار این شیخ: هیچ براصل نیست روزی با یکدیگر می گفتند: که این مرد دعوی کرامت می کند بیا تا هر دو به نزدیک وی در شویم اگر شیخ بداند که ما هر یک چه کار کنیم و پیشه ی ما چیست بدانیم که او برحق است و آنچه می کند براصل است هر «اسرارالتوحید ...» دو متنگروار به نزدیک شیخ ما درآمدند چون چشم شیخ بر ایشان افتاد گفت

۲- با توجه به بیت های زیر به پرسش ها پاسخ دهید:

خلاص خود را طریقی می جست .پیش خویش، زنبورخانه ای و قدری شهد یافت، چیزی از آن به لب بُرد، از نوعی در حلاوت آن مشغول گشت که از کار خود غافل ماند و موشان در بریدن شاخ ها، جدّ بلیغ می نمودند و...، چندان که شاخ بگسست و آن بیچاره حریص در دهان اژدها افتاد.

الف - واژه های « شاخ و شهد » به چه معنایی به کار رفته اند؟

ب - حرف «را» در عبارت « خلاص خود را » به چه معناست؟

۳- با توجه به بیت های زیر به پرسش ها پاسخ دهید:

- به دام افتاد روباهی سحرگاه

به روبه بازی اندیشید در راه

- که گر صیاد بیند هم چنینم

دهد حالی به گازر پوستینم

۰/۵

۱

۰/۷۵

۰/۵

۰/۲۵

- پس آن گه، مُرده کرد او خویشتن را
- چو صیّاد آمد، او را مرده پنداشت
- زبُن بُبرید حالی گوش او لیک
- به دل، روباه گفتا ترکِ غم گیر
- یکی دیگر بیامد، گفت این دم
- دگر کس گفت ما را از همه چیز
- نزد دم، تا که آهن درفکندند
- به دل، روباه گفتا گر بمانم
- بگفت این و به صد دستان و تزویر
- حدیث دل حدیثی بس شگفت است
- ز بیم جان، فرو افکند تن را
- نمی یارست روبه را کم انگاشت
- که گوش او به کار آید مرا نیک
- چو زنده مانده ای، یک گوش، کم گیر
- زبان او به کار آید مرا هم
- به کار آید همی دندان او نیز
- به سختی چند دندانش بکنند
- نه دندان باش و نه گوش و زبانم
- بجست از دام، همچون از کمان، تیر
- که در عالم حدیثش در گرفته است

الف - سروده بالا را از نظر کاربردهای « تاریخی دستور » بررسی کنید. (دو مورد) ۰/۵

ب - متن بالا را از نظر قلمرو فکری بررسی کنید. (دو مورد) ۰/۵

پ - تکرار کلمه « حدیث » در بیت سوم کدام آرایه را پدید آورده و زیر مجموعه کدام قلمرو است؟
- آرایه :
- قلمرو :

ت - سروده بالا را بخوانید و با توجه به قلمرو ادبی « کنایه و تشبیه » را شناسایی کنید. ۰/۵

۳- ابیات زیر از نظر « ویژگی فکری » با کدام یک از بیت های زیر نزدیک است؟ ۰/۵

<p>چون عمل در تو نیست نادانی
چارپایی بر او کتابی چند
که بر او هیزم است یا دفتر</p>	<p>« علم چندان که بیشتر خوانی
نه مُحقق بود نه دانشمند
آن تهی مغز را چه علم و خبر</p>
<p>وگر نه با تو چه بحث است در سخندانی
به عمل کار برآید به سخندانی نیست</p>	<p>الف - طلب نمی کنی از من سخن جفا اینجاست
ب - سعدیا گرچه سخندان و مصالح گویی</p>

موفق باشید - رمضان